

Saslušanje svjedoka u disciplinskom postupku

*Damir Juras**

*Antonela Lolić***

UDK 35.083.1(497.5)

Pregled sudske i upravne prakse (court and administrative practice review)

Primljeno: 31. 1. 2011.

Prihvaćeno: 7. 6. 2011.

Analizirajući stajališta pravne teorije te odluke Upravnog i Ustavnog suda Republike Hrvatske i Europskog suda za ljudska prava, zaključuje se da saslušanje svjedoka pred tijelom koje vodi disciplinski postupak protiv policijskog službenika, ako se materijalna istina može utvrditi drugim dokaznim sredstvima (uključujući i pismena u kojima je sadržano iskazivanje tog svjedoka), nije uvijek moguće ni obvezatno, ali službeniku protiv kojeg se vodi disciplinski postupak mora biti omogućeno da se očituje o svim dokazima izvedenim u ispitnom postupku.

Ključne riječi: disciplinska odgovornost, disciplinski postupak, dokazna sredstva, policijski službenik, saslušanje svjedoka

* Mr. sc. Damir Juras, policijski savjetnik, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Split (police advisor, Ministry of Internal Affairs of the Republic of Croatia, Split, email: djuras@mup.hr)

** Antonela Lolić, samostalna policijska inspektorica, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Split (police inspector, Ministry of Internal Affairs of the Republic of Croatia, Split, email: aolic@mup.hr)

1. Uvod

Dosadašnja praksa Upravnog i Ustavnog suda Republike Hrvatske potvrđivala je kao zakonito stajalište disciplinskih sudova Ministarstva unutarnjih poslova da se svjedoci u disciplinskom postupku protiv policijskog službenika ne moraju uvijek ispitivati pred tijelom koje vodi taj postupak, već je moguće umjesto takvog ispitivanja izvesti dokaz čitanjem pismena u kojem je sadržano iskazivanje te osobe (svjedoka), uz obvezu da se prijavljeni policijski službenik upozna sa sadržajem pisanog iskaza i da mu se omogući izjašnjavanje o njemu.

Svojim odlukama U-III-2805/2008¹ od 26. studenoga 2010. te U-III-1807/2009 i U-III-1872/2009² od 23. prosinca 2010. Ustavni sud je odstupio od ustaljenog pravnog stajališta, postavljajući zahtjev tijelu za vođenje disciplinskog postupka da svjedoka mora ispitati u nazočnosti prijavljenog policijskog službenika ili izvesti dokaz čitanjem iskaza svjedoka iz drugog postupka u kojem se prijavljenik mogao sučeliti sa svjedokom i postavljati mu pitanja.

2. Dokazna sredstva u disciplinskom postupku

Dokaz je činjenica na temelju koje se utvrđuje postojanje ili nepostojanje spornih pravnorelevantnih i drugih činjenica koje se utvrđuju u disciplinskom postupku. Dokazno sredstvo je izvor dokaza odnosno ono predstavlja formu u kojoj se javljaju i u kojoj su sadržane činjenice, tj. dokazi. Sporne pravnorelevantne činjenice predstavljaju predmet dokaza, a dokazi su činjenice kojima se utvrđuje predmet dokaza, dok su dokazna sredstva izvori dokaza, tj. forme u kojima su sadržani činjenični podaci koji se koriste kao dokazi u postupku. Vrijednost dokaza je velika jer se pomoću njih utvrđuju pravnorelevantne činjenice, no kakvu će vrijednost imati pojedini dokaz, to ovisi o njegovu odnosu prema činjenici koja se utvrđuje.

Bit dokaznog postupka jest da se utvrdi materijalna istina. Načelo materijalne istine (čl. 8. ZUP) znači obvezu tijela koje vodi upravni postupak da u tom postupku utvrdi stvarnu istinu, koja u činjeničnom smislu odražava

¹ Odluka je objavljena u Narodnim novinama (NN) 142/10. Sve rješidbe Ustavnog i Europskog suda za ljudska prava, citirane u radu, objavljene su na www.usud.hr

² Odluka je donesena, povodom dviju ustavnih tužbi, u jedinstveno provedenom postupku, a objavljena je u NN 11/11.

pravo stanje stvari, jer je to bitno za pravilnu primjenu materijalnog propisa na temelju kojeg se rješava upravna stvar.³

Disciplinski postupak protiv policijskih službenika vodi se po odredbama zakona kojim se uređuje opći upravni postupak (čl. 79. Zakona o policiji i čl. 102. Zakona o državnim službenicima, ZDS).

Službena osoba u postupku utvrđuje činjenično stanje svim sredstvima prikladnim za dokazivanje te u tu svrhu može pribaviti isprave, saslušati svjedoke, pribaviti nalaz i mišljenje vještaka i obaviti očevid (čl. 58/1. ZUP).⁴ Dakle, dokazno sredstvo u upravnom postupku može biti sve što je podobno za utvrđivanje stanja stvari i što odgovara pojedinom slučaju, kao što su isprave odnosno kopije ili reprodukcije tih isprava, zatim svjedoci,⁵ izjava stranke,⁶ vještaci i očevid. U čl. 58/1. ZUP samo su primjerice navedena dokazna sredstva koja se najčešće koriste u upravnom postupku.⁷

Iz obrazloženja presuda Upravnog suda:

- »... odredbom čl. 159/2. Zakona o općem upravnom postupku (NN 53/91, 103/96) propisano da će se kao dokazno sredstvo upotrijebiti što je podesno za utvrđivanje stanja stvari i što odgovara pojedinom slučaju, kao što su isprave odnosno mikrofilmske kopije isprava ili reprodukcije tih kopija, svjedoci, izjave stranke, vještaka i uviđaj. Tako je u provedenom postupku činjenično stanje utvrđeno temeljem svih dokaznih sredstava, pa stoga nije bilo niti zapreke da se upotrijebe izjave svjedoka iz službenih

³ »... nikad ne možemo sa sigurnošću dokazati da je ono što smo utvrdili kao istinu, doista puna suglasnost sa stvarnošću. Mi možemo u to biti samo uvjereni, i ništa više. Eto, to naše uvjerenje, nepomučeno sumnjom, o suglasnosti utvrđene činjenice sa stvarnošću, sve je ono što od nas zakonodavac traži kao istinu i što nam omogućuje da utvrđujemo. A da li je takvo naše uvjerenje bilo ispravno, da li smo takvu suglasnost sa stvarnošću i postigli u našoj presudi, to ne znamo i to nećemo nikad saznati, niti uspjeti dokazati« (Grubiša, 1964: 98). »... ustanovljujući istinu o tome je li okrivljenik krivično odgovoran za određeno krivično djelo, organi krivičnog postupka ustanovljuju, prije svega, jesu li postojale u prošlosti one činjenice na kojima se osniva optužba, a koje bi, kada bi postojale, osnivale okrivljenikovu krivičnu odgovornost za odnosno djelo« (Bayer, 1988: 168).

⁴ U prijašnjem ZUP-u, NN 53/91, dokazna sredstva bila su propisana u čl. 159/2.

⁵ Svjedok je osoba različita od stranke kojoj je nešto poznato o činjenicama koje se utvrđuju u upravnom postupku, a poziva je postupovno tijelo da o tim činjenicama da svoj iskaz.

⁶ »Ako za utvrđivanje određenih činjenica ne postoje drugi dokazi, za utvrđivanje takvih činjenica može se kao dokazno sredstvo uzeti i izjava stranke.« Čl. 70. ZUP.

⁷ Stajalište da Zakon nije naveo sva dokazna sredstva, već samo primjerice ona koja se najčešće koriste u upravnom postupku, zastupa i Krijan (2006: 279).

zabilješki i druga pismena sačinjena u povodu predmetnog događaja ...«
Us-10645/2008-4 od 18. ožujka 2009.

- »Odredbama Zakona o općem upravnom postupku ... propisana su osnovna načela postupanja ... Kako je odredbama čl. 159/2. navedenog Zakona propisano ... da se kao dokazno sredstvo upotrebljava sve što je podesno za utvrđivanje stanja stvari i što odgovara pojedinom slučaju, pri čemu se činjenično stanje utvrđuje na temelju rezultata cjelokupnog dokaznog postupka, pravilno je navelo tuženo tijelo da su službene zabilješke uz ostale materijalne dokaze mogle biti podloga za zaključak o tužiteljevoj disciplinskoj odgovornosti.« Us-9004/2009-6 od 2. prosinca 2009.

Iz obrazloženja odluka Ustavnog suda:

- »... u disciplinskom postupku činjenično stanje utvrđuje se svim dokaznim sredstvima, te nema zapreke da se upotrijebe izjave i službene zabilješke sačinjene u povodu istog događaja kod istih ili drugih mjerodavnih tijela.« U-III-633/2005 od 11. srpnja 2005.

- »... službene zabilješke policije ne mogu biti dokaz u kaznenom postupku zbog specifičnosti kaznenog postupka. Međutim, službene bilješke u fazi njihova nastanka nisu nezakonito pribavljeni materijali ni s aspekta potencijalnog budućeg kaznenog postupka, ni s aspekta disciplinskog postupka. Oni postaju nezakonit dokaz tek ako se koriste u kaznenom postupku. Njihovo korištenje u druge (zakonite) svrhe nije zabranjeno.« U-III-4781/2005 od 12. studenoga 2007.

Službena osoba odredit će izvođenje dokaza kad nađe da je to potrebno radi razjašnjenja stvari te upotpuniti činjenično stanje i izvoditi dokaze o činjenicama koje prije u postupku nisu bile iznesene ili još nisu utvrđene, a potrebne su radi utvrđivanja pravog stanja stvari (čl. 51/2. ZUP). Koje će činjenice i okolnosti uzeti za dokazane, utvrđuje službena osoba slobodnom ocjenom, na temelju savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza posebno i svih dokaza zajedno te na temelju rezultata cjelokupnog postupka (čl. 9/2. ZUP), uzimajući u obzir zakone logike o pravilnom mišljenju i zaključivanju.

Iz obrazloženja presuda Upravnog suda:

- »... svaka činjenica može se dokazivati svim dokaznim sredstvima, s time da dokaznu snagu svakog pojedinog dokaza utvrđuje službena osoba koja vodi postupak prema svojem uvjerenju, na temelju savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza posebno i svih dokaza zajedno te na temelju rezultata cjelokupnog postupka.« Us-11764/2008-4 od 18. veljače 2009.

- »... o činjenicama koje će se uzeti kao dokazane odlučuje ovlaštena službena osoba po svom uvjerenju, na temelju savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza posebno i svih dokaza zajedno te na temelju rezultata cjelokupnog postupka. U upravnom postupku nema stupnjevanja dokaza. Upravo je službena osoba odgovorna za kvalitetno obavljanje svih radnji dokaznog postupka te ima odgovornost i zakonsku ovlast da odluči koje bitne činjenice će se utvrđivati kojim dokaznim sredstvima, a dokazna snaga pojedinih dokaznih sredstava ovisi o slobodnom uvjerenju te osobe odnosno osobe koja vodi postupak temeljem, kako je navedeno, savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza pojedinačno i svih dokaza zajedno.« Us-13900/2009-4 od 18. veljače 2010.
- »... svaka činjenica može se dokazivati svim dokaznim sredstvima, s time da dokaznu snagu svakog pojedinog dokaza utvrđuje službena osoba koja vodi postupak prema svojem uvjerenju, na temelju savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza posebno i svih dokaza zajedno te na temelju rezultata cjelokupnog postupka.« Us-12699/2008-4 od 25. veljače 2009.
- »... u disciplinskom postupku svi su dokazi izjednačeni i svaka se činjenica može dokazivati svim dokaznim sredstvima, a dokaznu snagu utvrđuje službena osoba koja vodi postupak po svom uvjerenju na temelju savjesne i brižljive ocjene dokaza posebno i svih dokaza zajedno.« Us-4533/2010-4 od 10. studenoga 2010.

3. Sudska praksa

Prema dosadašnjoj praksi Upravnog i Ustavnog suda pravo na obranu odnosno pravo na pravično suđenje bilo je ostvareno time što se policijskom službeniku protiv kojeg se vodi disciplinski postupak omogućilo da sudjeluje u postupku, poduzima postupovne radnje, pa tako i da predlaže dokaze i očituje se o dokazima izvedenim u ispitnom postupku te da ulaže pravne lijekove. Prema dosadašnjim stajalištima navedenih sudova, upravno tijelo je odlučivalo o izvođenju dokaza, a svjedok se nije morao saslušavati pred upravnim tijelom ako se odlučna činjenica mogla utvrditi odnosno ako se utvrdila drugim dokaznim sredstvima, ali se uvijek moralo poštovati pravo stranke da se upozna sa sadržajem izvedenih dokaza i o njima se očituje (čl. 52. ZUP).⁸

⁸ U prijašnjem Zakonu o općem upravnom postupku pravo stranke da sudjeluje u ispitnom postupku bilo je propisano čl. 143.

U predmetu *Vanjak protiv Hrvatske* Europski sud za ljudska prava zauzeo je načelno stajalište da se policijskom službeniku, u pravilu, mora omogućiti da se suoči sa svjedokom i da ga ispita, ali je zaključio da bi pravo na pošteno suđenje u konkretnom predmetu bilo zadovoljeno da je podnositelju zahtjeva (policijskom službeniku) omogućeno da se upozna sa sadržajem i očituje odnosno iznese primjedbe na izjave svjedoka sadržane u službenim bilješkama na koje su se disciplinski sudovi pozvali u obrazloženju svojih odluka.

U odlukama U-III-2805/2008 od 26. studenoga 2010. i U-III-1807/2009 te U-III-1872/2009 od 23. prosinca 2010. Ustavni sud drugačije tumači pravo stranke glede ispitivanja svjedoka odnosno zasnivanja odluke upravnog tijela na pisanom iskazu svjedoka, ako stranka (policijski službenik) nije bila nazočna tom davanju iskaza i nije mogla svjedoku postavljati pitanja te se suočiti s njim.

Iz sudske prakse:

3.1. Upravni sud

Iz obrazloženja presuda:

• »... pravilno je zaključilo tuženo tijelo da se neposredno saslušanje naprijed navedenih svjedoka na glavnoj raspravi pokazalo nepotrebnim, s obzirom na postojanje službene zabilješke o obavljenom razgovoru s njima, a koja je pravovaljani dokaz u ovom postupku.« Us-11764/2008-4 od 18. veljače 2009.

• »Što se tiče povrede postupka korištenjem službenih zabilješki, sastavljenih od ovlaštenih službenih osoba, kao dokaznih sredstava, Sud smatra da je tuženo tijelo zakonito primijenilo odredbu čl. 9. i čl. 159/2. ZUP (NN 53/91, 103/96) jer s obzirom na postojanje drugih dokaza neposredno saslušanje prijavitelja u konkretnom slučaju nije bilo nužno te je tuženo tijelo bilo ovlašteno koristiti se navedenim zabilješkama kao dokaznim sredstvom.« Us-8185/2009-7 od 15. listopada 2009.

• »... u tom smislu tuženo tijelo drži pravilnim da je Prvostupanjski disciplinski sud na usmenoj raspravi održanoj dana 31. kolovoza 2007. odbio prijedlog da se pozove i u svojstvu svjedoka sasluša tadašnji pomoćnik načelnika Policijske postaje ... na okolnosti arhiviranja spisa budući da je nesporno da je taj pomoćnik načelnika odobrio arhiviranje spisa (u tom smislu će se ocjenjivati njegova odgovornost), a i samim prijedlogom za

pokretanje disciplinskog postupka tužitelju se ne stavlja na teret davanje naloga za arhiviranje spisa odnosno samo arhiviranje. Isto tako Prvostupanjski disciplinski sud utemeljeno odbija prijedlog da se pozovu i u svojstvu svjedoka saslušaju policijski službenici koji su obrađivali predmetne spise smatrajući da se njihovim saslušanjem ne bi pridonijelo razjašnjenju činjeničnog stanja (spisu prileže njihove izjave na zapisnik).« Us-12814-/2007-4 od 17. ožujka 2010.

- »Tužitelj osporava zakonitost pobijanog rješenja ... Navodi da u postupku nisu saslušani svjedoci čije saslušanje je predložio, a rješenje je doneseno temeljem uvida u službene bilješke policajaca policijske postaje ..., na koji način mu je uskraćeno pravo na obranu ... tuženo tijelo pravilno je obrazložilo da okolnost što su tijekom prvostupanjskog postupka odbijeni predloženi dokazi tužitelja ne znači da mu nije omogućeno pravo na obranu jer je tužitelj uredno sudjelovao u postupku, a tuženo tijelo svoje je odluke valjano obrazložilo, što znači da je vođen pravilan i zakonit postupak.« Us-9756/2009-6 od 1. lipnja 2010.

3.2. Ustavni sud

Iz obrazloženja odluka:

- »2. Podnositelj smatra da su mu osporenim presudama povrijeđena ustavna prava zajamčena čl. 23., 26., 27., 28., 29., 31., 35. i 54. Ustava Republike Hrvatske, kao i da je povrijeđena odredba čl. 3. Ustava.

Ustavnu tužbu podnositelj obrazlaže ponavljajući navode koje je isticao tijekom postupka koji je prethodio ustavnosudskom. U bitnome ističe da su sudovi počinili brojne bitne povrede postupka: prvostupanjska presuda nije dostavljena podnositelju osobno; unatoč protivljenju podnositelja, prvostupanjski sud je pročitao iskaze svjedoka umjesto da ih je neposredno saslušao te je pročitao i transkripte telefonskih razgovora.

Ustavna tužba nije osnovana.

3. Iz spisa predmeta je razvidno da je prvostupanjski disciplinski sud u predmetnom disciplinskom postupku dva puta donosio presude koje su rješenjima drugostupanjskog disciplinskog suda ukinute i predmet vraćen na ponovni postupak. Na ponovljenoj trećoj glavnoj raspravi sud je odbio prijedlog obrane za neposredno ispitivanje svjedoka ...

Analizirajući sve provedene dokaze, prvostupanjski sud je obrazložio svoja utvrđenja i stajališta. Također je obrazložio zbog kojih razloga nije izveo

određene dokaze predložene od branitelja podnositelja te zbog kojih je razloga izvršio pravnu prekvalifikaciju teže povrede radne discipline ...

Slijedom navedenog, Ustavni sud je utvrdio da osporenim presudama podnositelju nije povrijeđeno ni ustavno pravo zajamčeno čl. 29/1. Ustava.« U-III-2220/2002 od 15. rujna 2004.

• »Čl. 29/1. Ustava glasi:

Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.

Iz spisa predmeta razvidno je da su, u konkretnom slučaju, zakonom ustanovljena tijela upravne, a zatim i sudbene vlasti provela postupke unutar svoje nadležnosti. Podnositelju je omogućeno sudjelovanje u postupku i praćenje njegova tijeka, ulaganje pravnih lijekova i poduzimanje drugih zakonom dopuštenih postupovnih radnji. Osporene odluke donesene su u pravilno i zakonito provedenim postupcima te su utemeljene na odredbama mjerodavnog postupovnog prava.

Čl. 29/2. al. 6. Ustava glasi:

U slučaju sumnje ili optužbe zbog kažnjivog djela osumnjičenik, okrivljenik ili optuženik ima pravo: (...)

– da ispituje ili dade ispitati svjedoke optužbe i da zahtijeva da se osigura nazočnost i ispitivanje svjedoka obrane pod istim okolnostima kao i svjedoka optužbe (...)

Tijekom postupka pred prvostupanjskim disciplinskim sudom vijeće je odbilo prijedlog podnositelja da se u svojstvu svjedoka neposredno saslušaju tri osobe uz obrazloženje da su oni svoje iskaze dali u prethodnom postupku, tj. neposredno nakon događaja, te da, stoga, imaju dokaznu snagu. S obzirom na to da takva odluka prvostupanjskog vijeća ima svoje uporište u odredbama Zakona o kaznenom postupku⁹ (NN 110/97, 27/98,

⁹ Do stupanja na snagu ZDS-a (1. siječnja 2006.) disciplinski postupak se, temeljem čl. 42/2. Zakona o državnim službenicima i namještenicima, NN 27/01, vodio po pravilima kaznenog postupka. »Novim zakonom predviđa se primjena Zakona o općem upravnom postupku, jer je to primjerenije postupku zbog povrede službene dužnosti. Naime, u postupku zbog teške povrede službene dužnosti donosi se odluka o povredi službene dužnosti, kao akt kojim se odlučuje o pitanjima vezanim uz obveze i odgovornost državnih službenika. To je, dakle, upravni akt (s obzirom na odredbe zakona kojima je propisano da se o pravima, obvezama i odgovornostima državnih službenika odlučuje rješenjem koji je upravni akt – čl. 63/3. ZDS-a). Supsidijarna primjena odredaba ZKP-a u odlučivanju o teškim povredama službene dužnosti ... rezultirala je donošenjem upravnog akta, za koji je, kao oblik sudske kontrole zakonitosti, predviđen upravni spor. Samim time bio je narušen postupovni sustav, jer je sudska kontrola zakonitosti akta službeničkog suda – donesenog u postupku provedenom

58/99, 112/99, 58/02, 143/02 – ispravak, 63/03 – pročišćeni tekst) koji se u disciplinskom postupku primjenjuje sukladno odredbi čl. 42/2. Zakona o državnim službenicima i namještenicima, Ustavni sud utvrđuje da podnositelju nije povrijeđeno navedeno ustavno pravo.« U-III-3640/2003 od 20. travnja 2005.

• »Odredbom čl. 29/2. t. 6. Ustava propisano je:

U slučaju sumnje ili optužbe ... osumnjičenik, okrivljenik ili optuženik ima pravo:

– da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da zahtijeva da se osigura nazočnost i ispitivanje svjedoka optužbe i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe ...

U odnosu na tu primjedbu, Upravni sud utvrđuje da nije bilo nužno saslušati svjedoka N. N., djelatnika Centra za socijalnu skrb O. Naime, iz njegovih pisanih izvješća i službenih zabilješki u spisu koji se vodi u svezi s kontaktima bivše supruge podnositelja s njihovim sinom na vrlo opširan način opisano je provođenje nadzora nad podnositeljem, njegovim sinom L. i bivšom suprugom.

Također, tijelo koje vodi disciplinski postupak samo odlučuje koje će svjedoke saslušati, a koje neće. Odluku o disciplinskoj odgovornosti nadležno tijelo donosi na temelju svih izvedenih i prikupljenih dokaza i isprava. Odluka se ne temelji samo na izvješćima navedenog svjedoka, već na svim dokazima provedenim u postupku.

Stoga je ocjena Ustavnog suda da navedeno ustavno pravo podnositelju nije povrijeđeno.« U-III-801/2006 od 20. rujna 2006.

• »5. Prema utvrđenju prvostupanjskog suda podnositelj je 9. ožujka 2006. oko 1,30 sati obavljajući ophodnu djelatnost ... M. Ž., državljaninu R. S., vozaču skupa motornih vozila slovenskih registarskih oznaka, naplatio novčanu kaznu u iznosu od 300,00 kn. Nadalje, podnositelj pri naplati navedene novčane kazne nije vozaču priopćio koji je prekršaj počinio niti mu je izdao potvrdu o naplaćenju novčanoj kazni. Umjesto toga, na inzistiranje vozača izdao mu je potvrdu o izvršenom pregledu zapisnog lista izvađenog s tahografa, koju je potpisao imenom nepoznate osobe, a navedeni novčani iznos zadržao za sebe.

prema odredbama ZKP-a – bila predviđena kroz sudsku kontrolu zakonitosti upravnih akata (pred Upravnim sudom RH). Upravni se pak akti, sukladno našem pravnom sustavu, donose u upravnom postupku, te se propisivanjem primjene Zakona o općem upravnom postupku, kao postupovnog propisa u donošenju odluka o postojanju teške povrede službene dužnosti, uklanja postojeća nelogičnost.« Pičuljan, Z. i dr., 2006: 40.

Prvostupanjski disciplinski sud je na okolnost počinjenja teških povreda službene dužnosti koje se podnositelju stavljaju na teret, između ostalih, izveo dokaze čitanjem dopisa Interpola Lj. od 7. lipnja 2006. i 28. studenoga 2006. o obavljenom obavijesnom razgovoru s M. Ž., pisane izjave M. Ž. i izjave navedenog svjedoka dane u odsutnosti podnositelja i njegove braniteljice izvanraspravno 17. svibnja 2007. u kaznenom postupku koji se protiv podnositelja vodi pred Općinskim sudom u K. ...

6.1. Ustavni sud ističe da izvođenje dokaza u disciplinskom postupku čitanjem pisanog iskaza svjedoka danog pred nekim drugim nadležnim tijelom na zakonom propisani način ne uzrokuje samo po sebi povredu prava na pravično suđenje, pod uvjetom da je policijskom službeniku protiv kojeg se postupak vodi bilo omogućeno pred tim tijelom suočiti se sa svjedokom i postavljati mu pitanja.

Ustavni sud napominje kako je Europski sud za ljudska prava u predmetu *Vanjak protiv Hrvatske* ... zauzeo stajalište prema kojemu 'Upotreba iskaza dobivenih tijekom policijskih izvida i sudske istrage u svrhu dokazivanja sama po sebi nije protivna stavcima 1. i 3. (d) članka 6., uz uvjet da je poštovano pravo na obranu. To pravo, u pravilu, zahtijeva da se optuženiku na primjeren i pravilan način pruži mogućnost da se sučeli sa svjedokom i ispituje svjedoka koji svjedoči protiv njega, bilo dok ovaj daje iskaz ili u kasnijoj fazi postupka ...'

6.2. ... Ustavni sud smatra kako je u konkretnom slučaju odbijanjem prvostupanjskog upravnog tijela podnositeljeva prijedloga radi neposrednog saslušanja svjedoka M. Ž. podnositelju uzrokovana povreda prava na pravično suđenje.

Naime, dopisima Interpola Lj. od 7. lipnja 2006. i 28. studenoga 2006. o obavljenom obavijesnom razgovoru s M. Ž., sastavljenim na slovenskom književnom jeziku, nije priložen zapisnik o saslušanju tog svjedoka iz kojeg bi bilo razvidno je li podnositelju bila dana mogućnost da prisustvuje davanju iskaza navedenog svjedoka i postavlja mu pitanja, niti je iz spisa predmeta razvidno je li osobno sastavljena pisana izjava navedenog svjedoka dana u postupku pred nadležnim tijelom, u kojem je podnositelju pružena mogućnost sučeljavanja i ispitivanja tog svjedoka.

Također, u kaznenom postupku koji se protiv podnositelja vodi pred Općinskim sudom u K. ... navedeni svjedok je saslušan izvanraspravno u odsutnosti podnositelja i njegove braniteljice.

Stoga, Ustavni sud utvrđuje da postupak koji je prethodio ustavnosudskom postupku nije bio u okviru standarda prava na pravično suđenje te da je

osporenim odlukama podnositelju povrijeđeno čl. 29/1. Ustava zajamčeno pravo na pravično suđenje.« U-III-2805/2008 od 26. studenoga 2010.

• »6. Prema utvrđenju prvostupanjskog disciplinskog suda podnositelji su 10. travnja 2008. oko 4,00 sata obavljali redovnu službu, na koju su raspoređeni sa službenim vozilom ... u Zagrebu na raskrižju kolnika Savske ceste s Odranskom ulicom. Podnositelj M. B. zaustavio je osobni automobil, kojim je Savskom cestom upravljao G. D., koji je radi neprocesuiranja prekršaja vožnje pod utjecajem alkohola, koji mu je alkotestiranjem utvrdio podnositelj M. B. u koncentraciji većoj od 2,00 g/kg, ponudio iznos od 200 kuna te kada je podnositelj M. B. to odbio kao premali iznos, G. D. mu je predložio da će s bankomata u neposrednoj blizini podići još novca, što mu je podnositelj M. B. dozvolio, pa je G. D. podigao na bankomatu 400,00 kuna, nakon čega je podnositelj M. B. njegove dokumente dao drugom policijskom službeniku, podnositelju J. J. koji je sjedio za upravljačem službenog vozila, te G. D. uputio u službeno vozilo da se dogovori s podnositeljem J. J., na što je G. D. sjeo na mjesto suvozača, te je u vozilu policijskim službenicima – podnositeljima ostavio novčani iznos od 600,00 kuna u apoenima od 3 × 200,00 kuna, za što nije dobio nikakvu potvrdu niti su svoje postupanje prema njemu policijski službenici – podnositelji evidentirali u izvješću o dnevnim aktivnostima, te su G. D., koji je bio pod navedenom koncentracijom alkohola, pustili da nastavi dalje upravljati osobnim automobilom, čime su ugrozili sigurnost drugih sudionika u prometu.

Prvostupanjski disciplinski sud je na okolnost počinjenja teških povreda službene dužnosti koje se podnositeljima stavljaju na teret, između ostalih izveo dokaze čitanjem izvješća sastavljenog dana 10. travnja 2008. od operatera operativno-komunikacijskog centra policije (OKCP) PU zagrebačke D. S., službenu zabilješku o obavljenom obavijesnom razgovoru s G. D. sastavljenu dana 10. travnja 2008. od policijskog službenika V. C., zapisnik o ispitivanju prisutnosti alkohola, opojnih droga ili lijekova u organizmu serijskog broja 0019173 na ime G. D., zapisnik o uzimanju izjave od G. D. od dana 11. travnja 2008., transkript razgovora vođenog dana 10. travnja 2008. u 4,12 sati između prijavitelja G. D. i operatera OKCP-a D. S., izlist s bankomata broja A1201022 dana 10. travnja 2008.

Prijedlog podnositelja da se na raspravu pozove i neposredno sasluša svjedok G. D. prvostupanjski disciplinski sud je odbio. U obrazloženju osporenog prvostupanjskog rješenja navedeni sud je istaknuo:

‘Odbijen je prijedlog da se u svojstvu svjedoka pozove i sasluša G. D. na sve okolnosti zato što višeće to drži u suprotnosti s načelom ekonomičnos-

ti i efikasnosti disciplinskog postupka, a prvenstveno s obzirom na činjenicu da je predloženi svjedok svoja saznanja o ovom predmetu iznio u pet pismena koja prileže ovom spisu predmeta (snimka i transkript dojave u OKC PUZ-a, obavijesni razgovor u VIII. PP Zagreb, zapisnik o uzimanju izjave dana 11. 4. 2008., dva zapisnika o prepoznavanju gdje je iskazao na koje okolnosti vrši prepoznavanje i sl. zabilježka o prepoznavanju mjesta događaja). (...)

Drugostupanjski disciplinski sud je, odlučujući o žalbi podnositelja, u cijelosti prihvatio činjenična utvrđenja i pravno stajalište prvostupanjskog disciplinskog suda te je odbio žalbu. Prema ocjeni navedenog suda, nisu osnovani podnositeljevi žalbeni navodi glede izvođenja dokaza predloženih od obrane. Taj sud smatra da je prvostupanjski sud pravilno odbio prijedloge obrane te pritom navodi:

'Pritom izvođenje dokaza predloženih od strane obrane, kao što su saslušanje G. D. na glavnoj raspravi, saslušanje policijskih službenika G. J., K. S., M. B. i D. G. na okolnosti načina vršenja prepoznavanja prijavljenih policijskih službenika te saslušanje policijskog službenika V. C. na okolnost u kakvom stanju je bio G. D. prilikom obavijesnog razgovora, prvostupanjski sud odbio je ispravno smatrajući da se izvođenjem tih dokaza ne bi pridonijelo upotpunjenju činjeničnog stanja, slijedom čega bi izvođenje tih dokaza dovelo do nepotrebnog odugovlačenja postupka ...

Slijedom rečenog, neutemeljen je zaključak podnositelja žalbe da tijelo koje je vodilo postupak nije poštovalo načelo traženja materijalne istine, dajući pred njim prednost načelu ekonomičnosti, a na koje načelo se pozivalo prilikom odbijanja dokaznih prijedloga obrane.'

Provodeći kontrolu zakonitosti osporenih odluka navedenih disciplinskih sudova, Upravni sud ocijenio je da njima nije povrijeđen zakon na štetu podnositelja. Pritom je istaknuo da prema njegovoj ocjeni u disciplinskom postupku nije bilo potrebe saslušavati svjedoka G. D. Sud ističe:

'(...) da je građanin G. D. iako pod utjecajem alkohola, i to visokog stupnja, prema navedenim izjavama istinito opisao navedeni događaj, a tu kronologiju zbivanja i potvrđuju naprijed navedeni dokazi ...

Sud smatra da je odluka prvostupanjskog tijela donesena na temelju dovoljno utvrđenih činjenica na temelju priloženih dokaza u spisu, dok tužitelji nisu prijavili G. D. za lažno prijavljivanje te dobili od njega izjavu da je sve navedeno učinio na nečiji nagovor, pod silom, prijetnjom ili iznudom, kako to tužitelji smatraju. ...

8.1. Ustavni sud ističe da izvođenje dokaza u disciplinskom postupku čitanjem pisanog iskaza svjedoka danog pred nekim drugim nadležnim tije-

lom na zakonom propisani način ne uzrokuje samo po sebi povredu prava na pravično suđenje, pod uvjetom da je, u konkretnom slučaju, policijskim službenicima protiv kojih se postupak vodio bilo omogućeno pred tim drugim tijelom suočiti se sa svjedokom i postavljati mu pitanja.

Ustavni sud napominje da je Europski sud za ljudska prava u predmetu *Vanjak protiv Hrvatske ...* zauzeo stajalište prema kojemu 'Upotreba iskaza dobivenih tijekom policijskih izvida i sudske istrage u svrhu dokazivanja sama po sebi nije protivna stavcima 1. i 3. (d) članka 6., uz uvjet da je poštovano pravo na obranu. To pravo, u pravilu, zahtijeva da se optuženiku na primjeren i pravilan način pruži mogućnost da se sučeli sa svjedokom i ispituje svjedoka koji svjedoči protiv njega, bilo dok ovaj daje svoj iskaz ili u kasnijoj fazi postupka (vidi, između drugih izvora prava, *Isgro v. Italy*, presuda od 19. veljače 1991., serija A, br. 194-A, str. 12, § 34; i *Luca v. Italy*, br. 33354/96, §§ 40-43, ECHR 2001-II).'

8.2. Polazeći od utvrđenja navedenog u t. 5. ove odluke, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju odbijanjem prvostupanjskog disciplinskog suda podnositeljvih prijedloga radi neposrednog saslušanja svjedoka G. D. podnositeljima uzrokovana povreda prava na pravično suđenje.

Ustavni sud napominje da je svoje stajalište o povredi prava na pravično suđenje u odnosu na nemogućnost neposrednog saslušanja svjedoka detaljno razradio u ranijoj odluci br. U-III-2805/2008 od 26. studenog 2010.

Naime, u konkretnom slučaju, a iz dokaza izvedenih u postupku (snimka i transkript dojave u OKC PUZ-a, obavijesni razgovor u VIII. PP Zagreb, zapisnik o uzimanju izjave dana 11. travnja 2008., dva zapisnika o prepoznavanju gdje je svjedok iskazao na koje okolnosti vrši prepoznavanje i službena zabilješka o prepoznavanju mjesta događaja) nije razvidno je li podnositeljima bila dana mogućnost da prisustvuju davanju iskaza svjedoka i postavljaju mu pitanja, niti je iz spisa predmeta razvidno je li osobno sastavljena pisana izjava navedenog svjedoka dana u postupku pred nadležnim tijelom, u kojem je podnositeljima pružena mogućnost sučeljavanja i ispitivanja tog svjedoka.

Treba istaknuti da je kazneni postupak koji se protiv podnositelja vodio pred Županijskim sudom u Z. pod br. XII Kio-Us-23/09 obustavljen rješenjem od 25. rujna 2008., na prijedlog državnog odvjetnika.

8.3. Nepridržavanje utvrđenih procesnih pravila tijekom (sudskog) postupka (zajamčenih kroz načelo zakonitosti) dovodi u pitanje poštovanje drugih načela kao što su jednakost stranaka pred sudom i zakonom te

pravna sigurnost, čime se također ugrožava i vladavina prava kao jedno od osnovnih vrednota pravnog poretka zajamčenog Ustavom Republike Hrvatske.

8.4. Prema praksi Europskog suda za ljudska prava, jedan od aspekata prava na pošteno (pravično) suđenje je i pravo na procesnu ravnopravnost (*equality of arms* – jednakost oružja) koje je sadržajno blisko načelu saslušanja stranaka u domaćem pravu. Prema tom načelu, svaka od stranaka treba imati 'razumnu mogućnost da u postupku brani svoja prava pod uvjetima koji ju ne stavljaju u bitno nepovoljniji položaj u odnosu na njezina protivnika' (*Kaufman protiv Belgije*, zahtjev broj 10938/84). Iz prava na jednakost izvode se i pojedina prava u odnosu na izbor i izvođenje dokaza.

U odnosu na istaknuti prigovor podnositelja glede ravnopravnosti stranaka, Ustavni sud podsjeća da zahtjevi načela pravičnog postupka uključuju način na koji se dokazi predlažu i izvode na glavnoj raspravi pred sudom te je li postupak u svojoj cijelosti, uključujući način na koji su dokazi bili predloženi i izvedeni 'pravičan', u smislu čl. 29/1. Ustava. Odbijanje svih dokaznih prijedloga obrane u tom smislu može povrijediti načelo 'jednakosti oružja, kao jedan od zahtjeva načela pravičnog postupka' (Europski sud za ljudska prava u predmetu *Perić protiv Hrvatske*, presuda od 27. ožujka 2008. godine, § 24 i 25 u odnosu na povredu čl. 6/1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda ...; *Albert i Le Compte protiv Belgije*, presuda od 10. veljače 1983., serija A, br. 58, str. 20, par. 39.).

8.5. Prvostupanjski disciplinski sud, na glavnoj raspravi, tijekom koje je obrana podnositelja poricala počinjenje dijela koje im je stavljeno na teret, odbivši sve dokazne prijedloge obrane u smislu saslušanja svjedoka, provođenja vještačenja odnosno saslušanja vještaka – s obrazloženjem da su ti dokazi, s obzirom na utvrđeno činjenično stanje, suvišni – potpuno je isključio mogućnost utvrđenja materijalne istine.

Upravni sud Republike Hrvatske u odluci u konkretnom slučaju, između ostalog je naveo:

'Sud smatra da je odluka prvostupanjskog tijela donesena na temelju dovoljno utvrđenih činjenica na temelju priloženih dokaza u spisju, dok tužitelji nisu prijavili G. D. za lažno prijavljivanje te dobili od njega izjavu da je sve navedeno učinio na nečiji nagovor, pod silom, prijetnjom ili iznudom, kako to tužitelji smatraju.'

Prema ocjeni Ustavnog suda, ovakvo zaključivanje Upravnog suda o krivnji podnositelja trpi isti logički prigovor kao i zaključivanje prvostupanj-

skog suda. Opravdavajući propust prvostupanjskog suda, Upravni sud je odlučne činjenice počinjenja opisanog djela ostavio nepotpuno utvrđene. Upravni sud Republike Hrvatske je zapravo samo preuzeo tvrdnju prvostupanjskog suda o dostatnosti izvedenih dokaza, zanemariši da tako potvrđuje činjenicu 'nejednakosti oružja' obrane podnositelja s 'oružjem' optužbe na glavnoj raspravi pred prvostupanjskim sudom.

8.6. Nije na Ustavnom sudu da ocjenjuje koje odlučne činjenice disciplinski sudovi trebaju utvrđivati niti koje dokazne prijedloge stranaka moraju prihvaćati ili odbijati. Međutim, kada je obrana podnositelja u konkretnom slučaju u cijelosti osporavala osnovanost optužbe (prijedloga za pokretanje disciplinskog postupka) utemeljene na tvrdnjama o počinjenju dijela od podnositelja koje im je stavljeno na teret, a prvostupanjski sud odbio gotovo sve dokazne prijedloge obrane (što je u cijelosti potvrdio drugostupanjski disciplinski sud u žalbenom postupku odnosno Upravni sud u pokrenutom upravnom sporu) u svrhu ekonomičnosti i efikasnosti postupka, onda je time prvostupanjski disciplinski sud – prema ocjeni Ustavnog suda – na nedopušteni način izrazio svoju naklonost tvrdnjama optužbe, koje je u konačnici i prihvatio u osuđujućoj odluci. Na taj način disciplinski sudovi su u stvarnosti znatno olakšali teret optužbe da dokaže krivnju podnositelja, odnosno zbog zanemarivanja načela 'jednakosti oružja' podnositelje stavili u nepovoljniju postupovnu poziciju od zastupnika optužbe (zastupnik PU zagrebačke).

Prema ocjeni Ustavnog suda postupak koji je prethodio ustavnosudskom postupku nije bio u okviru standarda prava na pravično suđenje.« Ustavni sud, U-III-1807/2009 i U-III-1872/2009.

3.3. Europski sud za ljudska prava

Vanjak protiv Hrvatske, presuda od 14. siječnja 2010., zahtjev br. 29889/04. Iz obrazloženja:

»49. U vezi s time Sud je utvrdio da se u kontekstu kaznenoga postupka svi dokazi u pravilu moraju izvesti u nazočnosti optuženika na javnoj raspravi, radi kontradiktornosti postupka. To, međutim, ne znači da, da bi se priznao kao dokaz, iskaz svjedoka uvijek mora biti dan na sudu i javno; to se, osobito, može pokazati nemogućim u određenim slučajevima (v. *Asch v. Austria*, 26. travnja 1991., serija A, br. 203, § 27). Upotreba iskaza dobivenih tijekom policijskih izvida i sudske istrage u svrhu dokazivanja sama po sebi nije protivna stavicima 1. i 3. (d) članka 6., uz uvjet da je poš-

tovano pravo na obranu. To pravo, u pravilu, zahtijeva da se optuženiku na primjeren i pravilan način pruži mogućnost da se sučeli sa svjedokom i ispituje svjedoka koji svjedoči protiv njega, bilo dok ovaj daje svoj iskaz ili u kasnijoj fazi postupka (v., između drugih izvora prava, *Isgro v. Italy*, presuda od 19. veljače 1991., serija A, br. 194-A, str. 12, § 34; i *Luca v. Italy*, br. 33354/96, §§ 40-43, ECHR 2001-II) ...

52. Izjave o kojima je riječ podnositelju zahtjeva nikada nisu bile dostavljene. Sud također konstatira da je podnositeljev branitelj u završnoj riječi prigovorio da te izjave nisu čak ni pročitane na raspravi. U vezi s time, Sud smatra da se, bez obzira na to je li riječ o građanskom, kaznenom ili disciplinskom predmetu, mora poštovati pravo na kontradiktornost postupka. To pravo u načelu znači da se strankama u sudskom postupku koji potpada u domašaj članka 6. treba omogućiti da saznaju za sve predložene dokaze ili iznesena očitovanja te da na njih podnesu svoje primjedbe, a sve to kako bi mogli utjecati na odluku suda (v., na primjer, *Kerojärvi v. Finland*, presuda od 19. srpnja 1995., serija A, br. 322, str. 16, § 42; te *Nideröst-Huber v. Switzerland*, presuda od 18. veljače 1997., Reports of Judgments and Decisions 1997-I, str.108, §24).

53. ... Sud konstatira da su izjave o kojima je riječ dali potencijalni svjedoci, a odnosile su se na uključenost podnositelja zahtjeva u pribavljanje krivotvorene domovnice za H. Č. To su izjave na koje su se disciplinski sudovi pozvali u svojim presudama u prilog utvrđenju podnositeljeve odgovornosti. Kakav god da bi bio njihov stvarni učinak na odluke Disciplinskoga suda, na podnositelju je bilo da ocijeni potrebu davanja svojih primjedaba na njih.

54. ... Dakle, time što su propustili podnositelju zahtjeva dostaviti izjave o kojima je riječ i time što su propustili navesti sadržaj tih izjava u bilo kojoj od faza postupka, nacionalni sudovi koji su postupali u podnositeljevom predmetu spriječili su podnositelja da iznese primjedbe ili tvrdnje u odnosu na te izjave, iako je podnositeljeva disciplinska odgovornost utvrđena na temelju njih. Ukratko, podnositelj zahtjeva nije dobio dovoljno informacija koje bi mu omogućile propisno sudjelovanje u postupku ...

56. U ovome predmetu, da bi se ispunio uvjet poštovanja prava na pošteno suđenje, zajamčenog člankom 6/1. Konvencije, bilo je potrebno podnositelju zahtjeva pružiti priliku da iznese svoje primjedbe na izjave koje su policiji dali B. J. i H. Č. i na koje su se disciplinski sudovi pozvali u svojim presudama. Međutim, takva mogućnost podnositelju zahtjeva nije pružena.«

4. Zaključak

Odlukama Ustavnog suda U-III-2805/2008 i U-III-1807/2009, U-III-1872/2009 utvrđuje se da je podnositeljevo ustavno pravo na pravično suđenje povrijeđeno jer mu nije omogućeno da se suoči sa svjedokom i postavlja mu pitanja. Prema stajalištu Ustavnog suda, navedeno pravo bilo bi ostvareno da su se policijski službenici, protiv kojih su provedeni disciplinski postupci, mogli na usmenoj raspravi u disciplinskom postupku ili u nekom drugom postupku¹⁰ (u kojem je sačinjen dokaz koji se koristio u disciplinskom postupku) suočiti sa svjedokom i postavljati mu pitanja.

Prije odgovora na pitanje o razlozima i posljedicama izmijenjenog pravnog stajališta Ustavnog suda i posljedicama takvog stajališta, treba vidjeti pravne propise, svrhu i pravnu prirodu disciplinskog postupka te sudsku praksu.

ZUP omogućuje dokazivanje svim dokaznim sredstvima, pri čemu službena osoba samostalno i po načelu slobodne ocjene dokaza utvrđuje činjenice (čl. 9.). Disciplinski postupak po svojoj je prirodi hitan (čl. 102/2. ZDS),¹¹ a u upravnim stvarima se postupa što je moguće jednostavnije, bez odgode i uz što manje troškova, ali tako da se utvrde sve činjenice i okolnosti bitne za rješavanje o upravnoj stvari (čl. 10. ZUP-a). U predmetu *Šikić protiv Hrvatske*, zahtjev broj 9143/08, presudom od 15. srpnja 2010., § 53., Europski sud za ljudska prava prihvatio je stajalište Ustavnog suda da postoji »različit standard dokaza koji se traži u stegovnom postupku od onoga koji se traži za osuđujuću odluku u kaznenom postupku«.

¹⁰ Kad Ustavni sud upućuje na mogućnost da se u disciplinskom postupku koristi iskaz svjedoka dan pred policijskim službenikom u drugom, u pravilu kaznenom, postupku, tada se dijelom zanemaruje činjenica da su disciplinska i kaznena odgovornost različiti oblici pravne odgovornosti, da optužne akte sastavljaju različita tijela (čelnik državnog tijela odnosno državno odvjetništvo), u odnosu na povrede koje su različito pravno opisane u katalogu povreda službene dužnosti odnosno Kaznenom zakonu te da u praksi gotovo ne postoji identitet optužbe (činjeničnog stanja i pravne kvalifikacije koja se stavlja na teret državnom službeniku) u disciplinskom i kaznenom postupku.

¹¹ ZDS propisuje da je svaki postupak zbog povrede službene dužnosti hitan, no posebno o hitnosti treba voditi računa u najtežim slučajevima kada su policijski službenici, u pravilu, udaljeni iz službe i tijekom postupka primaju umanjenju plaću (čl. 119. Zakona o policiji i čl. 114/1. ZDS), pa inzistiranje na saslušanju svjedoka iz inozemstva ili saslušanju većeg broja svjedoka iz Republike Hrvatske (čije iskaze disciplinski sud ima u pisanom obliku) utječe na odugovlačenje postupka. Obveza žurnog postupanja proizlazi i iz čl. 101. ZUP-a, kojim se propisuje da upravno tijelo treba upravnu stvar riješiti u roku od 60 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Disciplinski postupak protiv policijskih službenika je upravni postupak, sa snažnim primjesama kaznenog postupka,¹² u kojem se temeljem čl. 110. ZDS izriču disciplinske kazne.¹³ U disciplinskom postupku nije moguće izreći kaznu kojom se ograničava ili oduzima sloboda službenika, a novčana kazna može se izreći u iznosu do 20% ukupne mjesečne plaće službenika, i to na vrijeme do šest mjeseci.

Iz obrazloženja Odluke Ustavnog suda:

»U disciplinskom postupku u pravilu ne dolazi do opasnosti kršenja ljudskih prava u opsegu u kojem je to moguće u kaznenom postupku. Osim toga, posljedice disciplinskog postupka bitno su drugačije nego posljedice kaznenog postupka.« U-III-4781/2005 od 12. studenoga 2007.

Svrha disciplinskog postupka je osiguranje urednog i učinkovitog obavljanja službe, uz zaštitu časti i ugleda policijskih službenika i službe unutar njih poslova u cjelini.¹⁴

Iz obrazloženja Odluke Ustavnog suda:

»Cilj je kaznenog postupka kažnjavanje počinitelja kaznenih djela i sprječavanje počinjenja kaznenih djela, dok je cilj disciplinskog postupka osiguranje urednog i učinkovitog djelovanja službe te povjerenje građana u institucije i djelatnike državnih službi, kroz održavanje radne discipline te zaštitu ugleda i časti službe ...« U-III-633/2005 od 11. srpnja 2005.

¹² Policijski službenik u postupku ima pravo na branitelja, zakonom je određen sadržaj prijedloga za pokretanje disciplinskog postupka koji sadržava činjenični opis povrede i pravnu kvalifikaciju djela, prijavljeni službenik ima pravo odgovoriti na prijedlog za pokretanje disciplinskog postupka, obvezatno se mora provesti usmena rasprava i omogućiti prijavljenom službeniku da na njoj bude saslušan, postupak se može voditi u određenom zastarnom roku, a odgovornom službeniku izriče se kazna (čl. 103., 105.–107., 109. i 110. ZDS). Horvatić ističe da se, s obzirom na njihovu bit koja se sastoji u kažnjivosti, disciplinska djela »imaju uvijek smatrati djelovima kaznenog prava u najširem smislu« – Horvatić, Ž. i dr., 2001: 8.

¹³ Kazna prestanka radnog odnosa uvjetno na vrijeme od 3 do 12 mjeseci policijskim se službenicima izriče temeljem čl. 118. Zakona o policiji.

¹⁴ Prema Kolakušiću, svrhu disciplinskog postupka možemo definirati »kao jedan od instrumenata osiguranja urednog i učinkovitog djelovanja državnih tijela i službi, te visokog stupnja povjerenja građana u institucije i djelatnike državnih službi« ili kao »skup mjera državnog aparata usmjeren na sprječavanje negativnih društvenih pojava i zabranjenih posljedica u samom državnom aparatu, kao i stvaranje uvjeta da do takvih pojava i posljedica ni ne dođe ... Kroz disciplinski postupak ostvaruje se zaštita društva u cjelini, zaštita državnih tijela, ali i samih državnih službenika. Kažnjavanjem državnog službenika odgovornim za nedostojno ponašanje onemogućava se neminovno društveno izjednačavanje krivnje, odnosno nametanje odgovornosti ostalim službenicima u državnom tijelu koji uzorno obavljaju svoj posao«. Kolakušić, 2006: 2.

Dosadašnja praksa Upravnog i Ustavnog suda Republike Hrvatske bila je jedinstvena u stajalištu da neposredno saslušanje svjedoka na usmenoj raspravi, ako se činjenično stanje utvrdilo drugim dokaznim sredstvima, nije potrebno. To je podrazumijevalo da u spisu postoji pismeno s iskazom tog svjedoka, koji je dan u policiji odnosno pred drugim nadležnim tijelom, te da je taj iskaz pročitao na usmenoj raspravi odnosno da je policijskom službeniku omogućeno da se na nj očituje. Europski sud za ljudska prava podržao je stajalište Ustavnog suda o različitim dokaznim standardima u disciplinskom i kaznenom postupku (predmet *Šikić protiv Hrvatske*, Zahtjev broj 9143/08, § 53.), dok je u predmetu *Vanjak protiv Hrvatske* iznio načelno stajalište da se optuženiku mora pružiti mogućnost da se suoči sa svjedokom i ispita ga, dopuštajući odstupanja od tog zahtjeva te zaključujući da bi u disciplinskom postupku protiv Zdravka Vanjka pravo na pošteno suđenje bilo zadovoljeno da je podnositelju zahtjeva pružena mogućnost da iznese primjedbe na izjave koje su policiji dali B. J. i H. Č. i na koje su se disciplinski sudovi pozvali u svojim presudama. Dakle, u konkretnom predmetu (*Vanjak protiv Hrvatske*) Europski sud za ljudska prava je zaključio da nije bilo nužno saslušati svjedoke pred policijskim službenikom protiv kojeg se vodio disciplinski postupak.

Iako Ustavni sud nije istaknuo da mijenja ustaljeno pravno stajalište, pozivajući se na presudu u predmetu *Vanjak protiv Hrvatske* zanemario je obrazloženje Europskog suda za ljudska prava da su dopuštena odstupanja od stava navedenog u § 49. te posebice citirani zaključak naveden u § 56., obrazloženje odluka Ustavnog suda U-III-2805/2008 i U-III-1807/2009, U-III-1872/2009 upućuje na promjenu pravnog stajališta o korištenju pisanih iskaza svjedoka kad svjedok nije iskazivao u nazočnosti službenika protiv kojeg se vodi disciplinski postupak i kada službeniku nije bilo omogućeno da ispituje svjedoka i suoči se s njim.

Ustavni sud u odluci U-III-1807/2009, U-III-1872/2009 (t. 8.4.) upućuje na stajalište Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Perić protiv Hrvatske* (presuda od 27. ožujka 2008., § 24. i 25.) da odbijanje svih dokaznih prijedloga obrane može povrijediti¹⁵ načelo »jednakosti oružja«, kao jedan od zahtjeva načela pravičnog postupka, ali ne obrazlaže u čemu je odlučna

¹⁵ Glede tvrdnje Ustavnog suda da odbijanje dokaznih prijedloga može povrijediti načelo »jednakosti oružja«, treba istaknuti da je uloga Ustavnog suda da ocijeni je li disciplinski postupak *in concreto* i *in globo* bio pravičan odnosno da utvrdi jesu li određeno pravo ili sloboda podnositelja ustavne tužbe zaista povrijeđeni i na koji način, dok je tumačenje apstraktnih (mogućih) povreda ljudskih prava i temeljnih sloboda prvenstveno uloga pravnih teoretičara.

činjenica u konkretnom predmetu ostala nepotpuno utvrđena (t. 8.5.). Štoviše, Ustavni sud u istoj odluci navodi da »nije na Ustavnom sudu da ocjenjuje koje odlučne činjenice disciplinski sudovi trebaju utvrđivati niti koje dokazne prijedloge stranaka moraju prihvaćati ili odbijati (t. 8.6.).«

Nije sporno da stajališta Ustavnog suda obvezuju (čl. 31. i 77/2. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske), no navedeno izmijenjeno pravno stajalište Ustavnog suda ne utječe i ne daje smjernice samo za disciplinske postupke koji su u tijeku odnosno za postupke koji će biti pokrenuti, već, a to se vidi iz odluke U-III-1807/2009, U-III-1872/2009, ima bitan utjecaj na opstojnost odluka Disciplinskog suda Ministarstva unutarnjih poslova koje su, u postupcima zbog teških povreda službene dužnosti s obilježjem korupcije, donesene temeljem zakonitih dokaza i sukladno dosadašnjoj ustaljenoj praksi Ustavnog suda i kao takve potvrđene pred Upravnim sudom.¹⁶ Na taj način, a bez odgovornosti disciplinskih sudova MUP-a, može doći do ukidanja većeg broja pravomoćnih disciplinskih odluka, a to u konačnici, budući da ustavnosudski postupak u pravilu ne bude okončan u zastarnom roku za vođenje disciplinskog postupka (čl. 109/2. ZDS propisuje rok za vođenje disciplinskog postupka zbog teške povrede službene dužnosti od dvije godine, računajući od pokretanja disciplinskog postupka), znači i obustavu disciplinskog postupka.¹⁷

Prema izmijenjenom (novom) stajalištu trebalo bi obvezatno voditi disciplinski postupak tako da se policijskom službeniku u svakom slučaju (predmetu) omogućiti da se suoči sa svjedokom i ispita ga. To:

- otežava dokazivanje u predmetima u kojima su svjedoci strani državljani koji ne borave u Republici Hrvatskoj.¹⁸ Ne samo da su upitni ovlast i način pozivanja stranog državljanina koji ne bo-

¹⁶ Glede utjecaja izmijenjenog pravnog stajališta Ustavnog suda na pravomoćna rješenja Disciplinskog suda MUP-a, upozorava se na stajalište Ustavnog suda da odstupanje od ustaljene prakse može povrijediti ustavnu odredbu o jednakosti svih pred zakonom: »6. Odredbom čl. 14/2. Ustava propisano je da su svi jednaki pred zakonom. To bi ustavno pravo bilo povrijeđeno kad sud ne bi uzeo u obzir propis koji je očigledno mjerodavan ili kad bi mjerodavan propis bio na grubi način pogrešno shvaćen, odnosno kad bi sud bez ikakvih ili bez valjanih razloga odstupio od ustaljene prakse, a što bi moglo izazvati sumnju da je osporena presuda donesena samovoljno.« U-III-1289/2004 od 24. veljače 2005.

¹⁷ I zbog navedenog, a po uzoru na njemački Savezni disciplinski zakon (Bundesdisziplinargesetz) koji u članku 15/3. propisuje da se postupak za najteže disciplinske prijestupe mora okončati u roku od sedam godina od učina prijestupa, treba razmisliti o produljenju roka za vođenje disciplinskog postupka za državne službenike u Hrvatskoj.

¹⁸ Dužnost svjedočenja »je opća dužnost svih osoba, naših i stranih državljana koji žive na teritoriji Republike Hrvatske, a ne uživaju diplomatski imunitet«. Krijan, 2006: 311.

ravi u Hrvatskoj na usmenu raspravu u Hrvatskoj već ZUP ni za svjedoke koji borave u Hrvatskoj ne predviđa mogućnost da ih se prisilno dovede na usmenu raspravu, nego samo određuje da se svjedoku koji se ne odazove pozivu može izreći novčana kazna (čl. 67. ZUP).¹⁹ Također, pozivanje svjedoka iz inozemstva znatno bi odugovlačilo postupak i povećalo njegove troškove.

Uz stajalište da je u disciplinskom postupku (u prethodnom postupku, na usmenoj raspravi ili u nekom drugom postupku) nužno svjedoka ispitati u nazočnosti policijskog službenika protiv kojeg se vodi disciplinski postupak, a taj je svjedok, primjerice, stranac koji je prijavio policijskog službenika da je nezakonitom naplatom novčane kazne u prometu zloupotrijebio položaj, tada bi to bilo moguće samo primjenom instituta »osiguranja dokaza« (čl. 59/3. ZUP), no to bi bilo u suprotnosti s probicima kaznenog postupka protiv istog policijskog službenika, jer bi upravno tijelo upoznalo policijskog službenika (protiv kojeg se priprema pokretanje ili je pokrenut disciplinski postupak, a protiv kojeg je u tijeku kriminalističko istraživanje po prijavi da je počinio kazneno djelo) sa sadržajem iskaza svjedoka prije nego svjedok da svoj iskaz u državnoodvjetničkoj istrazi (čl. 219. i 220. Zakona o kaznenom postupku). Naime, zloupotreba položaja (čl. 337. Kaznenog zakona) jest djelo za koje je nadležan Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (čl. 21. Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (USKOK), a istraga za ta kaznena djela je tajna (čl. 231. Zakona o kaznenom postupku), pa se svjedok ispituje bez nazočnosti okrivljenika. Čak i kad bi USKOK zapisnik o ispitivanju svjedoka ustupio disciplinskom sudu, a ta se mogućnost čini upitnom zbog tajnosti istrage, takav iskaz svjedoka ne bi zadovoljio stajalište da se policijskom službeniku mora omogućiti da bude nazočan ispitivanju svjedoka i da mu postavlja pitanja. Nadalje, kada bi stranca i bilo moguće u disciplinskom postupku ispitati putem audio-video veze, ne bi se u potpunosti mogao poštovati zahtjev da je prijavljenom policijskom službeniku potrebno omogućiti da se suoči sa svjedokom.

¹⁹ Prijašnji ZUP, čl. 181/1., omogućavao je prisilno dovođenje svjedoka koji je bio uredno pozvan, a na usmenu raspravu nije došao niti je opravdao izostanak. Čl. 243/1. Zakona o kaznenom postupku propisuje da se svjedok, koji je uredno pozvan, a nije se odazvao pozivu, može prisilno dovesti, a prisilno dovođenje pred sud takvog svjedoka obavljaju policijski službenici (čl. 13/1. t. 5. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima).

- dovodi do znatnog i nepotrebnog odugovlačenja postupaka u predmetima u kojima postoji veći broj svjedoka, a u kojima se materijalna istina može utvrditi i drugim dokaznim sredstvima, uključujući i izjave tih osoba dane pred policijom i drugim nadležnim tijelima, kao i izjave službenih osoba MUP-a koje su one vlastoručno potpisale.

Primjerice, kad se vodi postupak protiv policijskog službenika za povredu službene dužnosti s obilježjem korupcije, a primjenom posebnih dokaznih radnji snimljeni su razgovori o odlučnim činjenicama, opravdano je da disciplinski sud ne inzistira na saslušanju svih osoba (svjedoka) čiji su razgovori s policijskim službenikom zakonito snimljeni, jer je očito da se materijalna istina može utvrditi i drugim dokaznim sredstvima, uključujući transkripte snimljenih razgovora i pisane iskaze tih osoba dane u policiji ili pred sudbenim tijelom. Isto važi, primjerice, i za slučajeve kada je odlučna činjenica utvrđena vještačenjem ili je temeljem drugih valjanih dokaza utvrđeno da svjedočenje predloženog svjedoka (čiji pisani iskaz dan pred policijom ili drugim nadležnim tijelom jest sastavni dio spisa i izveden je kao dokaz u postupku) na usmenoj raspravi ne bi bilo od koristi za utvrđivanje odlučne činjenice, npr. kada bi više policijskih službenika u svojim potpisanim izjavama navelo (potvrdilo) da je prijavljeni policijski službenik u njihovoj nazočnosti odbio zakonitu zapovijed pretpostavljenog, koji je o tome sastavio službeno izvješće koje je pročitano na usmenoj raspravi, a prijavljeni službenik nije učinio vjerojatnim da ga njegove kolege neistinito terete. Iz novog stajališta Ustavnog suda nije jasno ni može li disciplinski sud, u predmetu u kojem postoji, primjerice, šest osoba koje mogu posvjedočiti o spornom događaju, saslušati dvojicu svjedoka u nazočnosti prijavljenog policijskog službenika, a zatim temeljem čl. 9., 51/2. i 58/1. ZUP odlučiti da se drugi svjedoci ne saslušavaju neposredno pred sudom, već da se pročitaju njihovi iskazi dani pred policijom ili drugim nadležnim tijelom, koji iskazi su zakonit dokaz u disciplinskom postupku odnosno može li disciplinski sud nakon saslušanja navedene dvojice svjedoka i izvođenja ostalih dokaza odlučiti da je saslušanje preostalih svjedoka nevažno (usp. čl. 322/4. t. 2. ZKP).

Zahtjev da se policijskom službeniku mora omogućiti da se suoči sa svjedokom i postavlja mu pitanja ne bi bio zadovoljen ni kad bi svjedok, koji ne boravi u Hrvatskoj ili pak na području Prvostupanjskog disciplinskog suda MUP-a, već boravi u drugom, udaljenom, dijelu Hrvatske, bio sa-

slušan zamolbenim putem (čl. 26. i 27. ZUP) pred upravnim tijelom ili sudom gdje ima prebivalište ili boravište, a bez nazočnosti policijskog službenika. S druge strane, primjerice, zamolbeno saslušanje svjedoka u prekršajnom i kaznenom postupku sasvim je jasno regulirano i valjani je dokaz u postupku – v. čl. 173/2. Prekršajnog zakona i čl. 329/1. Zakona o kaznenom postupku.

Nadalje, ne treba zanemariti činjenicu da je korupcija aktivnost koja se odvija bez »nepotrebni« svjedoka odnosno da o njoj u pravilu neposredna saznanja imaju samo njezini akteri. Takav je slučaj i kad policijski službenik od građanina primi novčanu naknadu da zauzvrat ne poduzme aktivnost iz svoje nadležnosti radi procesuiranja tog građanina kao počinitelja kaznenog djela ili prekršaja. Građanin koji ima neposredna saznanja o koruptivnoj aktivnosti policijskog službenika, primjerice da je od njega primio 200,00 kuna kako ga ne bi procesuirao zbog vožnje pod utjecajem alkohola, spada u kategoriju »posebno osjetljivih« svjedoka, jer je s jedne strane »obilježen« pred drugim policijskim službenicima kao osoba koja je naškodila jednome od njih i izlaže se mogućnosti da kao takav bude tretiran prilikom narednog policijskog postupanja prema njemu, a s druge strane inzistiranjem da na usmenoj raspravi pred prijavljenim policijskim službenikom iskaže (ponovi) ono što je već detaljno iskazao policijskim službenicima, istražnom sucu ili istražiteljima USKOK-a dodatno ga se postupovno traumatizira. Kad građani prijavljuju nezakonitost u radu policijskih službenika, tada s jedne strane nisu potpuno svjesni da zbog toga može doći do vođenja disciplinskih i/ili kaznenih postupaka u kojima će morati svjedočiti pred nadležnim tijelom i u nazočnosti tog službenika odnosno da to može dovesti i do sankcije prestanka državne službe prijavljenog službenika, pa iskazuju detaljno i iskreno (istinito), a s druge strane njihove iskaze uzimaju posebno obučeni policijski službenici tako da su u tim iskazima sadržane sve činjenice bitne za donošenje odluke u disciplinskom postupku. Vrlo često su iskazi takvih građana ključni za utvrđivanje pravnorelevantnih činjenica, pa se takvim građanima u nekim slučajevima (povrede službene dužnosti s obilježjem kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, imovinskih delikata s elementima nasilja, zlouporaba položaja ...) treba pružiti i odgovarajuća zaštita,²⁰ prvenstveno neinzistiranjem na njihovu ispitivanju na usmenoj raspravi u disciplinskom postupku ako je materijalnu istinu moguće utvrditi drugim zakonitim dokazima (uključujući i iskaze tih građane dane pred policijom

²⁰ O zaštiti ugroženih svjedoka v. Pajčić, 2005: 33-62.

ili drugim nadležnim tijelom) te kroz prikrivanje punih podataka o adresi ili zaposlenju tih građana.²¹ Također, treba istaknuti da se građani koji prijavu da je policijski službenik primio od njih mito (kazneno djelo primanja mita opisano je i kažnjivo čl. 347. Kaznenog zakona) istovremeno izlažu opasnosti svoga procesuiranja zbog kaznenog djela davanja mita (čl. 348. Kaznenog zakona), pa i iz tog razloga treba imati razumijevanja za ovaj oblik građanske hrabrosti.

Ustavni sud je odlukama U-III-2805/2008 i U-III-1807/2009, U-III-1872/2009 u bitnome, ali ne i u potpunosti i sasvim jasno, prihvatio stajalište Europskog suda za ljudska prava o saslušanju svjedoka u predmetu *Vanjak protiv Hrvatske*, posebice jer nije precizirao da postoje iznimke od iznesenog stajališta te da bi se, iznimno, disciplinska odluka mogla donijeti temeljem drugih raspoloživih dokaznih sredstava dostatnih za neprijeporno utvrđenje relevantnih činjenica, čime bi se omogućilo upravnom tijelu da provede postupak i u slučajevima kada izvođenje dokaza »saslušanja svjedoka« (čl. 64. ZUP), dakle ispitivanjem svjedoka pred tijelom koje vodi disciplinski postupak i u nazočnosti službenika protiv kojeg se taj postupak vodi, nije moguće jer je, primjerice, riječ o stranom državljaninu koji ne boravi u Hrvatskoj ili je to suprotno načelu hitnosti i ekonomičnosti, a ne dovodi u pitanje ostvarenje drugih načela upravnog postupka. Navedenim odlukama Ustavnog suda uvode se: stupnjevanje dokaza, što je u suprotnosti s načelom samostalnosti i slobodne ocjene dokaza, i dodatno formaliziranje disciplinskog postupka²² jer proizlazi da je dokaz »saslušanja svjedoka« potrebno izvesti i u slučajevima kada je temeljem zakonitih dokaza (uključujući i čitanje pisanih iskaza svjedoka čijem iskazivanju nije nazočio prijavljeni policijski službenik) činjenično stanje neprijeporno utvrđeno, pa je disciplinski sud, temeljem ovlasti iz ZUP-a, ocijenio da takav dokaz ne treba izvoditi jer je nevažan. Naime, dokaz »saslušanja svjedoka« samo je jedan od dokaza predviđenih ZUP-om, a kad se izvodi, to se mora učiniti sukladno odredbama ZUP-a, što znači da prijavljenom policijskom službeniku na usmenoj raspravi treba biti omogućeno

²¹ Ivičević-Karas navodi da su u judikaturi Europskog suda za ljudska prava dopuštene ograničenja prava na neposredno saslušanje svjedoka u slučajevima odsutnosti svjedoka te radi zaštite krunskih svjedoka (prikrivenih istražitelja i pouzdanika), ugroženih svjedoka u slučajevima zastrašivanja ili posebno osjetljivih svjedoka. Detaljnije Ivičević-Karas, 2007: 1012-1014.

²² Potočnjak ističe da je propisivanjem da se disciplinski postupak vodi prema pravilima općeg upravnog postupka »ZDS pojednostavio postupovna pravila odlučivanja o disciplinskoj odgovornosti.«, no da se i nadalje radi »o visokoj formaliziranosti disciplinskog postupka koji se vodi protiv državnog službenika.« Potočnjak, 2005: 249–250.

da ispituje svjedoka, no disciplinski sud samostalno odlučuje o izvođenju dokaza, pa navedeni dokaz, i kad ga je moguće izvesti, ne mora izvoditi ako to nije od važnosti za utvrđivanje materijalne istine.

Dakle, stajalište Ustavnog suda u odlukama U-III-2805/2008 i U-III-1807/2009, U-III-1872/2009 sukladno je s razvojem zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda i standardima koje postavlja praksa Europskog suda za ljudska prava, no u upravnoj i sudskoj praksi treba, uz uvažavanje svrhe i pravne prirode disciplinskog postupka te ukupnosti načela upravnog postupka i odredbi Ustava Republike Hrvatske, uvažiti da je u određenim slučajevima iznimno moguće i potrebno odluku disciplinskog tijela donijeti a da prijavljenom policijskom službeniku nije omogućeno da ispita svjedoka i suoči se s njim. U svakom slučaju, stranci se mora omogućiti aktivno sudjelovanje u postupku, predlaganje i očitovanje o dokazima, a upravno tijelo mora odluku utemeljiti na dokazima i za nju dati valjano obrazloženje.

Iz obrazloženja Odluke Ustavnog suda:

»Pravo na pravično suđenje u postupovnom smislu, zajamčeno odredbom čl. 29/1. Ustava, bilo bi povrijeđeno ako stranci u postupku nije bila dana mogućnost da bude saslušana i da, u okviru zakona, sudjeluje u postupku, ako joj nije dana mogućnost da iznosi činjenice i predlaže dokaze, a nadležni sud se nije izjasnio o njenim navodima važnim za odlučivanje, ako pojedinačni akt, protivno zakonu, nije obrazložen te da stranci na drugi način nije omogućeno pravično suđenje pred nadležnim tijelom ustanovljenim zakonom.« U-III-4595/2004 od 16. studenoga 2006.

Naposljetku, iako disciplinski postupak nije kazneni postupak, načelo *in dubio pro reo* (čl. 3/2. ZKP), u slučaju dvojbe o odlučnim činjenicama, disciplinski sud mora na odgovarajući način primijeniti i u disciplinskom postupku, pa ako zbog činjenice da određeni svjedok iz naprijed navedenih razloga nije saslušan na raspravi, već je pročitana njegov pisani iskaz, odlučna činjenica nije s potpunom izvjesnošću utvrđena, to se mora tumačiti na način povoljniji za prijavljenog policijskog službenika.

Literatura

- Bayer, V. (1988) Jugoslavensko krivično procesno pravo, knjiga I. Zagreb: Narodne novine
- Grubiša, M. (1964) Materijalna istina u sudskom postupku. Naša zakonitost
- Horvatić, Ž. i dr. (2001) Kazneno pravo, Opći dio. Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova

- Ivičević-Karas, E. (2007) Okrivljenikovo pravo da ispituje svjedoka optužbe u stadiju istrage kao važan aspekt načela jednakosti oružja stranaka u kaznenom postupku. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu 14(2)
- Kolakušić, Mislav (2006) Postupak radi povrede službene dužnosti državnih službenika i namještenika te udaljenje iz službe (s osvrtom na policijske i sudske službenike). www.upravnisudrh.hr/radovi.html (objavljeno i u zborniku Upravno pravo i upravni postupak u praksi - aktualna pitanja i problemi. Zagreb: Inženjerski biro, 2006.)
- Krijan, P. (2006) Komentar Zakona o općem upravnom postupku. Zagreb: Novi informator
- Pajčić, M. (2005) Ugroženi svjedoci u kaznenom postupku. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu 12(1)
- Pičuljan, Z. i dr. (2006) Temeljni instituti novoga službeničkog zakonodavstva. U: Europeizacija uprave i primjena Zakona o državnim službenicima. Zagreb: Novi informator
- Potočnjak, Ž. (2005) Posebnosti radnih odnosa državnih službenika. Pravo u gospodarstvu 44(6)

Propisi

Bundesdisziplinargesetz, www.juris.de

Ustav Republike Hrvatske, NN 85/10 – pročišćeni tekst

Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 49/02 – pročišćeni tekst

Kazneni zakon, NN 110/97, 27/08, 50/00, 129/00, 51/01, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08

Prekršajni zakon, NN 107/07

Zakon o državnim službenicima, NN 92/05, 107/07, 27/08

Zakon o državnim službenicima i namještenicima, NN 27/01

Zakon o kaznenom postupku, NN 110/97, 27/98 (ispr.), 58/99, 112/99, 58/02, 143/02, 115/06

Zakon o kaznenom postupku, NN 152/08, 76/09

Zakon o općem upravnom postupku, NN 53/91

Zakon o općem upravnom postupku, NN 76/09

Zakon o policiji, NN 129/00, 41/08

Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, NN 47/09

Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, NN 76/09, 116/10

HEARING WITNESSES IN DISCIPLINARY PROCEDURES

Summary

Legal theory and the decisions of the Administrative Court of the Republic of Croatia, of the Constitutional Court of the Republic of Croatia, and of the European Court of Human Rights confirm that the hearing of witnesses before the body in charge of disciplinary procedures against police officers is not always possible nor obligatory, if material truth can be established through examining other bodies of evidence (including written depositions of the witnesses). However, the officer against whom the procedure has been instigated must be allowed to make a statement about any evidence collected in the procedure.

Key words: disciplinary responsibility, disciplinary procedure, body of evidence, police officer, witness hearing